

ÖTVEN ÉVE

Lássuk a medvét!

Az irodalmi életről folytatott beszélgetést Molnár Edit Balázs Béla-díjas fotóművésszel Tüskés Anna irodalomtörténész bő öt esztendeje. Epizódokat válogattunk az anyagból, olyanokat, amelyek sorozatcímünk tematikai körébe sorolhatóak. Hogy egyszeremind mi is mesélhessünk ezekről az évekről, amelyekben (1966-ban) egyszer már megszakított folyama új számaival ismét nekilendült a BUDAPEST. A visszaemlékezés jeleneteit természetesen Molnár Edit fotói gazdagítják.

– *A hatvanas évek elejétől Kondor Béla baráti köréhez tartozott. Kiből állt ez a társaság, akikkel összejárt?*

– A Quint presszóban jöttünk össze heti rendszerességgel. A Szervita téren, szemben azzal a szörnyű parkolóházzal. Tulajdonképpen a Városháza hátsó épületsorában. Mellette valami festékbolt és egy zöldséges. Hosszúvás teremszerűség... Varázsához igencsak sokat hozzatett, hogy maszek működött: *Kovács Pál* olimpiai kardvívó kapta meg erre a szinte kivételes lehetőséget. Az első magánpresszó volt akkoriban. Bécsből hozott kávéfőző gépet, Budapesten az első krémkávét ott lehetett kapni. A másik belvárosi maszek a Kígyó utcában egy elegáns butik. Az olimpiai bajnok *Bozsik*, a focista feleségének volt a boltja, a legjobb divat szerinti pulóvereket és kardigánokat árult. Szóval mi a Quintbe jártunk le hetente, talán kedden vagy szerdán – nem emlékszem pontosan. Amikor aztán bejött a szabad szombat, akkor délutánonként találkoztunk. Nem tudom most már, hogy meddig volt nyitva a Quint, hatig vagy hétig. De ez nem zavart bennünket, mert akkor mentünk tovább a Nárciszba. Aztán a Finom Falatba a Kristóf téren és más helyekre. Nagyon ritkán, de a *Juhász Feri* is előfordult itt, és *Nagy László*. Három-négy évig jártam oda, aztán egyre több lett a munkám, az elfoglaltságom.

– *Milyen emlékeket őriz a hatvanas-nyolcvanas évek irodalmi életéről?*

– Az 1970-es évektől igen népszerű és fontos irodalmi összejöveteleket szervezett *Fogarasi Ági* a Kossuth Klubban. Néhány év után itt készült felvételekkel indult volna Magyar Sorskérdések címmel új sorozata a rádióknak. Még akkor is figyeltek bennünket. S ezen nem voltam meglepődve. Az *Illyés Gyulának* szentelt esten a verseiből is előadtak. Ott ült az első sorban, ünnepelték. Odaállt ő is az előadók mikrofonjához. Egy kocsihoz hasonlította a magyar népet. Azt mond-

ta: a kocsinak a kerekei akkor forognak egyformán, akkor oszlik meg a súly elöl és hátul, hogy ha a főtengely nem akadozik. Mindenki pontosan értette: a lényeg a főtengely. Azt mondta még, ne legyünk kishitűek. Észnél volt mindenki! *Domokos Mátyás, Czine Mihály, Fekete Gyula*. Mindenki tudta azt, hogy ezt a műsort a Kossuth Rádióban sok lektor cenzúrázza majd. E szerint kell fogalmazni, de nem mellébeszél. Vártuk aztán ezt a műsort hogy elhangozzék. Kérdeztük az Irodalmi Osztályon. Érdeklődtem, betelefonáltam, hogy mikor lesz az adás. Azt mondták, még gondolkoznak rajta. Egy következő alkalommal azt mondták, hogy majd egy egészen más időpontban fogják adni, amikor csak kevesen hallgatnak rádiót. Végül a nyár közepén, valamikor éjfél-táját tűzték műsorra. Nagyon jól tudták, hogy a gőz már kifúj.

– *Készített képeket Veres Péter temetésén 1970. április 21-én?*

– Döbbenetes volt az a búcsúztató. Rengetegen voltunk a Kerepesi úti temetőben. Közel volt a munkásmozgalmi panteonhoz, egy nagy téren, a művészpárcellába temették. *Kállai Gyula* bírattal kezdte a ravatal előtt állva. Nem tudom neked pontosan visszaidézni, de valami olyasmi volt, hogy olykor eltévelygett, meg nem mindig találta meg a megfelelő utat, a helyes irányt. Viszont *Illyés Gyula* szigorú, összefogott búcsúbeszéde rehabilitációval ért fel. Aztán maga a sírba helyezés, abban nem volt semmi protokolláris. A felesége, *Juliska* néni zokogott: „*Péter, Péter, hát itt hagyta Péter.*” Amikor eresztették le a koporsót, a két fia fogta a mamát. Azok is sírtak, mindenki sírt. Veres Péter tulajdonképpen fiatal volt, amikor meghalt, 72 éves. A búcsúztatás olyan drámai volt, nagy igazságokat mondott ki *Illyés*...

Illyés Gyula, Németh László, Dobozi Imre és Simon István Veres Péter ravatalánál (1970)

Paul Eluard előadóján a Zeneakadémián: Illyés Gyula, Lukács György, a francia költő és Szávai Nándor (1948)

Illyés Gyula a harmadik európai költőtálalkozón (1973)

Illyés Gyula a Pen Club konferenciáján (1964)

– *Milyen gépekkel dolgozott?*

– Nekem nem voltak szuper ilyen-olyan-olyanok. Keletnémet Praktikával kezdtem, aztán, amikor az MTI lecserélte a gépparkját, én is kaptam egy Canont, aztán egy Nikont. S volt egy Rolleiflexem, amit nagyon szerettem, a testközelű portrézáshoz igen jól lehetett használni: diszkrét hangja volt. A Hasselblad – azzal is dolgoztam – meg akkorát szól, mint egy ágyú. Munka közben az alanyoddal vagy elfoglalva. Úgy kell vele beszélgetni, olyan kérdéseket feltenni, ami leköti a figyelmét. Ágyúszó mellett ez nem megy. El kell neki is felejtkeznie arról, hogy fényképezik. Ha egyáltalán hagyja. *Ottlik Géza...* Odamentem hozzá, mondtam, ez és ez vagyok. Akkor már túl voltam a kezdő éveimen. Azt mondja, őt ne fényképezzem. A Magvető Kiadó kért meg! Akkor sem, akkor sem, nem. Fölhívtam a Magvetőnél, akkor már nem tudom, hogy kit, hogy azt üzeni Ottlik, hogy maguknak is megmondta, hogy nem lehet őt fotózni. Én pedig nem fogok letérdelni eléje. Szóval nem tudok mást mondani Ottlikra, mint hogy egy primadonna volt. Ez nem normális, hogy valaki nem engedi ma-

gát fényképezni. Mert hogy *Szabó Magda* primadonna volt, az rendben. Valaha szép nő, és bizony szembesülni az öregedéssel, nem egyszerű. Engem nem fényképeznek annyiszor, de mindig a tegnapelőtti képet tartom jobbnak, mint ami éppen most készült rólam. Szóval ezt megértem. *Nemes Nagy Ágnes*nél is megértem, tényleg szép volt, és nagyon rosszul öregedett. Szinte nem akartam elhinni. *Szabó Magda* tényleg primadonna volt. Voltak neki beállásai, begyakorlott mozdulatai. Százszor becsuktam a fényképezőgépet cselből, hogy most már nem fényképezek, egy kicsit kifújom magamat. De résen volt, egy pillanatra nem engedte el magát. Szóval a fotósnak vagánynak, kitartónak, ügyesnek kell lennie. Ha irodalmat fényképez, ha riportot utcán, üzletben, az életben. Amikor megnyílt a Mézes Mackó – (1955 – a Szerk.) nem tudom miért kellett bezárni! – a Kígyó utcában, megszerveztem, hogy menjünk oda egy csodálatos állatgondozóval, és egy medvével.

– *Egy igazi medvével!?*

– *Huszár bácsi* (Huszár Sándor – a Szerk.) az állatok apja, anyja volt a Budapesti Állat-

kertben, a nagytestűeket gondozta. Tudta, hogy melyik medve az, amelyikkel ezt meg lehet csinálni. Bementem a Mézes Mackó vezetőjéhez is, és azt mondtam, úgy néz ki, hogy szerdán egy medvével fogok itt megjelenni. Hogyhogy? Mondtam, hogy az MTI-től vagyok, és eszembe jutott, hogy mi volna, ha egy medvés sorozatot készítenék. Akkor kimentünk az Állatkertbe kocsival, elég vagány sofőr volt, nem félt. Huszár bácsi azt mondta, hogy a medvét előre ültessük a sofőr mellé, mert ugye nagy bórszj meg lánc lesz a nyakában, amit ő hátulról fog, és hogy ha az állat érzi az ő lehetétét, akkor nyugodt. Gondolhatod, hogy bámultak minket az emberek, hogy egy medve ül ott elől. Én meg a gondozója mellett ültem a fényképezőgéppel. Amikor megérkeztünk, mondtam, hogy én most bemegyek, és már azt a képet is megcsinálom, ahogy bejön a medvével. Így is lett. Mindenkinek mondta, hogy bocsánat, tessék kicsit félreállni, és kinyílt az ajtó, és ott állt a medve. Akkor jött egy régi vágású üzletember, rögtön ráadtak a medvére egy fehér szalvétát, odacammogott, és a beleszagolt a süteménybe. Senki sem sikított, mert mondta Huszár bácsi, hogy nem kell félni, ő a legszelídebb medvék egyike, és már túl van az ifjúsága delén. Tényleg nagyon kedvesen állt ott a medve. Akkor hozták neki tálcán a nagyon finom sütitket. Mindenkinek láttam az arcán, hogy ha én ezt most elmesélem a kolléganőimnek, hogy kivel kávéztam együtt... Szóval csak azt mondom neked, hogy leleményesnek, vagánynak és fáradhatatlannak kell lenni. Meg fiatalnak persze. Így, nyolcvan körül ez természetesen már megoldhatatlan.... ●

